

मेल्लेख गाउँपालिकाको दोश्रो गाउँ सभामा प्रस्तुत
आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को
बार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट वक्तव्य

मेल्लेख गाउँपालिका
अछाम जिल्ला
७ नं. प्रदेश

मेल्लेख गाउँपालिकाको दोश्रो गाउँ सभामा प्रस्तुत

आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को

वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट वक्तव्य

यस दोश्रो गाउँ सभाका प्रमुख अतिथिज्यू, विशिष्ट अतिथि,, वडा अध्यक्ष तथा गाउँ कार्यपालिकाका सदस्यज्यूहरु, गाउँसभा एवं वडा सदस्यज्यूहरु, कार्यकारी अधिकृतज्यू, विभिन्न राजनैतिक दलका प्रमुख एवम् प्रतिनिधि ज्यूहरु, सम्पूर्ण सरकारी कार्यालयका प्रमुखज्यूहरु, सुरक्षा निकायका प्रमुखहरुज्यू, सञ्चारकर्मी साथीहरु, सम्पूर्ण गैरसरकारी संस्थाका प्रमुख एवं प्रतिनिधिज्यूहरु, समाजसेवी, राजनीतिकर्मी, बुद्धिजीवी, कर्मचारी मित्रहरु, महिला, दलित लगायत सम्पूर्ण उपस्थित सज्जनबृन्द ।

सर्वप्रथम, यस दोश्रो गाउँ सभाको उद्घाटन समारोहमा हाम्रो निमन्त्राणलाई स्वीकार गरेर यहाँ उपस्थित हुनु भएका प्रमुख अतिथिज्यू विशिष्ट अतिथिज्यू लगायत सम्पूर्ण अतिथिज्यूहरुमा मेरो व्यक्तिगत तर्फबाट तथा मेल्लेख गाउँपालिकाको सपरिवारको तर्फबाट कृतज्ञता सहित स्वागत गर्दछु ।

विभिन्न कालखण्डमा नेपाली जनताले गरेका वलिदानीपूर्ण जनआन्दोलन, जनयुद्ध, मधेश आन्दोलन लगायत अन्य सबै आन्दोलनमा आफ्नो जीवनको आहुति दिने सम्पूर्ण वीरहरुप्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु । साथै यस क्रममा घाइते र वेपत्ता योद्धाहरुप्रति सम्मान प्रकट गर्न चाहन्छु ।

नेपाल सरकारको निर्णय अनुसार साविकका ऋषिदह, ठाँटी, कुस्कोट, विन्धेवासनी, शोडषा, नन्देगडा र हात्तिकोट समेटी सुन्दरभूमि १५/२० क्षेत्र हाल यस मेल्लेख गाउँपालिकामा ८ वटा वडा रहेका छन् भने २०६८ सालको जनगणना अनुसार २४,६७० जनसंख्या रहेको छ । ४,३६० घरधुरी र ५.४ घरपरिवारको औषत आकार रहेको छ । यस गाउँपालिकाको क्षेत्रफल १३४.७८ वर्ग कि.मी. रहेको छ । एउटा क्याम्पस गरी ४३ वटा विद्यालयहरु यस क्षेत्रमा रहेका छन् ।

उपस्थित दाजुभाई तथा महिला दिदिबहिनीहरु !

आज मिति २०७५ साल असार १० गते आइतबारका दिन म यस मेल्लेख गाउँपालिकाको गरिमामय सभामा आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र बजेट पेश गर्न उभिएको छु । संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको घोषणा भई जनताले संवैधानिक रुपमा परिवर्तनको अनुभूति स्थानीय तहमा गरिरहेका छन् । तर, स्थानीय निकायमा भौतिक पूर्वाधार, कर्मचारी व्यवस्थापन र वित्तीय संस्थाको अभावमा काम गर्न चुनौति रहेको जगजाहेर नै छ यो जटिल र चुनौतिपूर्ण अवश्य छ, तर यसलाई नयाँ नेपाल निर्माणको ऐतिहासिक अवसरको रुपमा लिएर मेल्लेख गाउँपालिका आर्थिक, सामाजिक विकासमा तीव्र गतिमा अगाडि बढ्नुको विकल्प छैन । यसका लागि सम्पूर्ण आम मेल्लेख गाउँपालिका बासी दाजुभाई तथा दिदिबहिनी शिक्षक, बुद्धिजीवि, राजनीतिक दल लगायतले सकारात्मक सोच सहित सुभाब र कार्यान्वयनमा सहयोग गरि दिन हुन अनुरोध गर्दछौं ।

हामी मेल्लेख गाउँपालिकामा स्थानीय सरकारको रुपमा रही आफ्नो नीति आफै बनाउने र आफ्नो लागि आफै शासन गर्ने लोकतन्त्रको अभ्यास गरिरहेका छौं । यस अवसरमा संविधानले सुनिश्चित गरेका कानुनी प्रावधानहरुलाई अक्षरसः पालना गर्ने र गराउने प्रतिवद्धता व्यक्त गर्दछु । साथै नेपालको स्वतन्त्रता, सार्वभौमिकता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रिय एकता, स्वाधिनता र स्वाभिमानलाई अक्षुण्ण राख्दै जनताको सार्वभौम अधिकार, स्वायत्तता र सुशासनको अधिकारलाई आत्मसात गर्नेछौं । केन्द्रीकृत र एकात्मक राज्य व्यवस्थाले सृजना गरेका सबै प्रकारका विभेद र उत्पीडनको अन्त्य गर्नेछौं ।

नेपालको संविधान, २०७२ को प्रावधान अनुसार अधिकार र स्रोत साधनसम्पन्न स्थानीय तहको गठन भएको छ । उक्त स्थानीय तह सरकारकै रुपमा रहेको र कानुनी प्रावधान अनुसार व्यवस्थापकीय, कार्यकारिणी र न्यायिक

अधिकारको प्रयोग गर्ने व्यवस्था रहेको छ । तीनै तहको निर्वाचन सम्पन्न भइसकेको र देशमा राजनीतिक रूपमा स्थायित्व कायम भएको, विकासका गतिविधिहरू फस्टाउने सम्भावनाहरू देखिएको, जनतामा विकास प्रतिको तीव्र चाहना, जनप्रतिनिधिमाफत स्थानीय तहमा नै जवाफदेहिता, पारदर्शिता, उत्तरदायित्वको अभ्यास हुने, स्थानीय तहदेखि नै लोकतन्त्रको असली अभ्यास हुन थाल्नु ग्रामीण क्षेत्र विकासका नयाँ संकेतहरू हुन् । स्थानीय तहले आफैँ आफ्नो क्षेत्रभित्र लगाउने कर, शुल्क तथा राजश्वको दर निर्धारण गर्ने, वर्षभरी प्राप्त हुने राजश्वको अनुमान गर्ने, प्राप्त हुने अनुदान तथा अन्य स्रोतको प्रक्षेपण गर्ने, बजेट सीमा निर्धारण गर्ने, स्थानीय तहका गाउँ, बस्ती, टोल हुँदै बडा समिति र विषयगत समितिमा कार्यक्रम तथा योजनाहरूको वृहद् छलफल पश्चात कार्यपालिकाले स्वीकृत गरी गाउँसभामा पेश हुन गएको मेल्लेख गाउँपालिकाको दोश्रो वर्षको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमका साथै बजेट घोषणा गर्न पाउँदा म निकै हर्षित छु ।

बहु जातीय, बहुभाषिक, बहुधार्मिक, बहुसाँस्कृतिक तथा भौगोलिक विविधतायुक्त विशेषतालाई आत्मसातगरी विविधता बीचको एकता, सामाजिक, साँस्कृतिक ऐक्यवद्धता, सहिष्णुता र सदभावलाई संरक्षण एवं सम्बर्द्धन गर्नेछौं । वर्गीय, जातीय, क्षेत्रीय, भाषिक, धार्मिक, लैंगिक विभेद र सबै प्रकारका जातीय छुवाछूत, बालिविवाह, छाउपडिप्रथा, धामिभाँक्री जस्ता कुरिती र अन्धविश्वासको अन्त्य गर्नेछौं । आर्थिक समानता, समृद्धि र सामाजिक न्याय सुनिश्चित गर्न समानुपातिक, समावेशिक र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा सदियौँदेखि पछाडि पारिएको ऐतिहासिक १५/२० क्षेत्र हाल मेल्लेख गाउँपालिकामा समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने संकल्प गर्दछौं ।

अछाम जिल्लाकै नमूना गाउँपालिका बनाउने उद्देश्यकासाथ सम्मानीत गाउँसभामा निम्नानुसार कार्यक्रम र योजनाको प्राथमिकिकरण गरी बजेटको व्यवस्था गरेको छु ।

उपस्थित पार्षद तथा महानुभावहरू,

मेल्लेख गाउँपालिकाको योजना, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमाको लागि अवलम्बन गरिएका पद्धति तथा लिइएका आधारहरू,

- १) नेपालको संविधान २०७२ को अनुसूची ८ मा व्यवस्था गरिएका स्थानीय तहका एकल अधिकार र अनुसूची ९ मा व्यवस्था गरिएका साभा अधिकार,
- २) स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४,
- ३) राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४
- ४) अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४
- ५) संघीय र प्रदेश सरकारले जारी गरेका नीति, कानून तथा मापदण्डहरू
- ६) स्थानीय तहमा बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, आर्थिक व्यवस्थापन तथा सम्पत्ती हस्तान्तरण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७४
- ७) संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहको आवधिक विकास योजना
- ८) स्थानीय तहको मध्यमकालिन खर्च संरचना
- ९) स्रोत साधन
- १०) विकासका अन्तरसम्बन्धित विषयहरू
- ११) संघीय सरकार र प्रदेश सरकारले समय समयमा गरेका कार्यकारी आदेश र निर्देशनहरू
- १२) संघीय र प्रदेश सरकारले अंगिकार गरेका आर्थिक तथा वित्तिय नीतिहरू,
- १३) नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको कार्य विस्तृतिकरणको प्रतिवेदन,
- १४) स्थानीय तहको सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्था सम्बन्धी आदेश २०७४ को व्यवस्था,
- १५) संघीय सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त बजेट सिलिङ्ग र सोको साथमा प्राप्त बजेट तर्जुमा गर्दा लिनुपर्ने आधारहरू,

- १६) दीगो विकासका लक्ष्य तथा त्रिवर्षिय राष्ट्रिय योजनाले निर्धारण गरेका प्रमुख क्षेत्रहरु
- १७) टोल, वडा स्तरीय योजना तर्जुमा भेला, विषयगत समिति तथा योजना तर्जुमा समितिबाट सिफारिस भई आएका योजनाहरु
- १८) राजश्व परामर्श समिति, श्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिका प्रतिवेदनहरु
- १९) बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिका निर्णयहरु
- २०) विकासका समसामयिक मुद्दाहरु जस्तै: सामाजिक सुरक्षा, दिगो विकास, जलवायु परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापन, खाद्य तथा पोषण सुरक्षा, लैंगिक सशक्तिकरण तथा समावेशी विकास, बालमैत्री र वातावरण मैत्री स्थानीय शासन, आधारभूत स्वास्थ्य पूर्ण साक्षरता, खुला दिशामुक्त तथा पूर्ण सरसफाई, उर्जा संकट लगायतका अन्तर सम्बन्धित विषयहरुलाई लिइएको छ ।

गाउँपालिकाले बार्षिक योजना तर्जुमा गर्दा विशेषतः निम्न विषयहरुलाई प्राथमिकतामा राखिएका छन्:

- क) आर्थिक विकास तथा गरिवी निवारण
- ख) उत्पादनमूलक तथा छिटो प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने योजनाहरु
- ग) जनताको जीवनस्तर, आम्दानी र रोजगारी बढ्ने
- घ) स्थानीय सहभागिता जुट्ने, स्वयम सेवा परिचालन गर्न सकिने तथा लागत कम लाग्ने ।
- ङ) स्थानीय श्रोत साधन र सीपको अधिकतम प्रयोग गर्ने
- च) महिला, बालबालिका तथा पिछडिएका क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभपुग्ने
- छ) लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण अभिवृद्धि हुने
- ज) दीगो विकास, वातावरणीय संरक्षण तथा सम्बर्द्धन गर्न सघाउने
- झ) स्थानीय विपद् तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी योजनाहरु
- ञ) विपद् व्यवस्थापन सूचना संकलन तथा स्थानीय विपद् जलवायु परिवर्तन अनुकुलन सिकाई केन्द्र
- ट) बहुक्षेत्रीय पोषणा कार्यक्रम हाल तीन वटा वडामा लागु भएकोमा आगामी वर्षमा सबै वडामा विस्तार गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- ठ) भाषिक तथा सांस्कृतिक पक्षको जगेर्ना र सामाजिक सदभाव तथा एकता अभिवृद्धिमा सघाउ पुऱ्याउने लगायतका विषयहरुलाई प्राथमिकताका साथ राखिएका छन् ।
- ड) धामी भाँकी, बालविवाह, बालश्रम, छुवाछूत र छाउगोठ मुक्त वडालाई पुरुस्कृत गरिनेछ ।
- ड) उत्कृष्ट विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था, कर्मचारीलाई प्रोत्साहन स्वरुप सम्मान गरिनेछ ।
- ढ) मादकपदार्थ र सुर्तिजन्य पदार्थ निषेध गर्ने वडालाई थप बजेटको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ण) सबै वडामा कम्प्युटरको व्यवस्था गरिनेछ ।
- त) प्रत्येक वडामा सार्वजनिक शौचालय निर्माणको पहल गरिनेछ ।
- थ) गाउँपालिका भित्र निर्माण गरिने खानेपानीका धाराहरु बालमैत्री हुनेछन् ।
- द) गा.पा. भित्र एउटा रंगशाला निर्माण गर्न पहल गरिनेछ ।
- ध) गाउँपालिका भित्र हुने अवसरहरुमा दलित, महिला समुदायलाई विशेष प्राथमिकता दिइनेछ ।
- न) हरियो, बाभोखेत भरियो भन्ने मूलनाराकासाथ गापामा रहेका बाँभा जमिनहरुमा वृक्षारोपणको योजना ल्याइनेछ ।
- ट) मेल्लेख गाउँपालिकाको वडा नं.३ मा रहेको जग्गादर्ताको समस्या समाधानकोलागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ ।
- बजेट विनियोजन गर्दा उपलब्ध सिमित श्रोत साधनलाई उपयोगगरी दिगो र भरपर्दो विकास गर्नु हाम्रो प्रतिबद्धता हो । योजना तथा कार्यक्रमलाई प्राथमिकतापूर्वक क्रमशः कार्यान्वयन गरिनेछन् । योजनाको प्राथमिकिकरणको आधारमा क्षेत्रहरुको पहिचान गरी आवश्यकताको आधारमा छनोट गरिएका छन् ।

आदरणीय गाउँसभाका सदस्यहरू तथा उपस्थित महानुभाव ज्यूहरू

गाउँपालिकाले आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ देखि अवलम्बन गर्ने गरी तयार गरेका गाउँपालिकाका नीति तथा कार्यक्रमहरू निम्नानुसार रहेका छन् :

मेल्लेख गाउँपालिकाको स्थानीय सरकारले विकट भौगोलिक अवस्थितिमा रहेको यस गाउँपालिकामा सर्वसाधारण जनताले प्रत्यक्ष अनुभूती गर्ने खालका योजना तर्जुमा गर्ने, स्थानीय जनतालाई योजना कार्यान्वयनमा प्रत्यक्ष सहभागी गराउने, मागमा आधारित यस क्षेत्रको माटो सुहाउँदो कार्यक्रम तथा विकास गतिविधिहरू सञ्चालन गरी यस क्षेत्रका जनताको चरम गरिबी न्युनीकरण गर्ने प्रमुख नीति लिएको छ ।

(क). आर्थिक विकास :

कृषि:

- १) बढ्दो जलवायु परिवर्तनका साथ कृषि क्षेत्रमा पनि प्रत्यक्ष असर परेकोले जलवायु परिवर्तनलाई मध्यनजर राख्दै आधुनिक कृषि प्रविधिको अवलम्बन गर्न विशेष ध्यान दिइनेछ ।
- २) साना सिचाई, युवा स्वरोजगार, सहकारी खेती जस्ता कार्यक्रमहरूले साना कृषक, पिछडीएका दलित महिला तथा सीमान्तकृत कृषकलाई प्रोत्साहन गर्न अनुदानको कार्यक्रमहरू समावेश गरिनेछन् ।
- ३) 'कृषि पर्यटन रोड, अर्गानीक खेतीमा जोड' भन्ने मुल नारा सहित यसै आ.व.बाट माटो परीक्षण गरी एक वडा, एक फलफूल बगैँचा, कीवी खेती विस्तार, मसला बाली, आलु ब्लक तथा पकेट क्षेत्रलाई विशेष जोड दिइनेछ ।
- ४) समुह दर्ता गर्नको लागि कृषकहरूलाई प्रेरित गर्ने र कृषि पर्यटन क्षेत्रकोलागी विशेष पहल गरिनेछ ।
- ५) बढ्दो वैदेशिक रोजगारीमा जाने आकर्षणलाई कम गर्नको लागि युवा लक्षित कार्यक्रम ल्याइनेछन् । जसमा मौरीपालन, फलफूल बगैँचा, कृषि फर्म आदि ।
- ६) मेल्लेख गाउँपालिकामा एउटा तरकारी संकलन केन्द्र निर्माण गर्न पहल गरिनेछ ।
- ७) गा.पा.मा आकस्मिक बाली संरक्षण सेवा प्रदान गरिनेछ ।
- ८) एक वडा तीन नमुना कृषक बनाउने र उत्कृष्ट कृषकहरूलाई कृषि मेला प्रदर्शनी गरी प्रोत्साहन स्वरूप पुरस्कार वितरण गरिनेछ । साथै असार १५ गते राष्ट्रिय धान दिवसको अवसरमा यस मेल्लेख गाउँपालिकामा पनि धान दिवस मनाइने छ ।
- ९) कृषि उत्पादन बढाउने कृषकलाई पुरस्कृत गरिनुकासाथै अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।

पशु

मेल्लेख गाउँपालिकामा पशुपालनको अत्यन्तै सम्भावना भएको क्षेत्र हो । यहाँका कृषकहरूको आमदानीको श्रोत पशुपालन पनि रहेको छ । यस गाउँपालिकामा पशु शाखाको तथ्याङ्क अनुसार २५ हजार बाखा, ३०० भेडा, १०३८४ गाईगोरु, ८५५० राँगाभैसी र दुधदिने गाई र भैसी ४०२५ सम्म रहेका छन् । 'गोठदेखि ओठसम्म स्वच्छ' दुधको व्यवस्थापनको लागि प्रत्येक वडामा दुध डेरीको व्यवस्थापन गर्न विशेष पहल गरिनेछ ।

- १) यस गाउँपालिकालाई माशुजन्य पदार्थमा आत्मनिर्भर बनाउन बाखापालन र कुखुरापालनलाई प्रोत्साहन गर्न अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।
- २) पशुपालन गर्ने कृषकलाई तालिम, गोष्ठी, खोरसुधार, हाड नाताबाट अन्त्य गर्न प्रजननको लागि बोका, राँगा वितरण गरिनेछन् ।
- ३) पशु उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न कृतिम गर्भाधान सम्बन्धी तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ४) पशुहरूको औषधी उपचारको लागि 'एक वडा, एक प्राविधिक'को पहल गर्न विशेष ध्यान दिइनेछ ।
- ५) कृषकहरूलाई प्रोत्साहन गर्न 'भैसीपालन समूह' निर्माण कार्य गर्ने कृषकलाई प्रोत्साहन स्वरूप पुरस्कार दिइनेछ ।
- ६) अण्डामा गा.पा.लाई पूर्ण आत्मनिर्भर बनाउन, अण्डा दिने कुखुरा पालन गर्न चाहने युवाहरूलाई तालिमको व्यवस्थाका साथै अनुदान दिइनेछ ।

पर्यटन:

मेल्लेख गाउँपालिकामा पर्यटकहरू आकर्षण गर्ने वातावरण निर्माण गरिनेछ । होटल तथा अन्य सेवा उद्योगहरूको संख्या ब्यवस्थित तथा वृद्धि गर्ने, पर्यटन व्यवसाय गर्ने व्यक्ति तथा संस्थाहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । ऋषिदह र शोडषाको संगमस्थल ऋषिदह(ताल), छोटी मालिका (नदाई), शोडषाको गंगा-जमूना, विन्धेवासनीको रोकायागाँउ भण्डारकोट र सिजापति महाराजाले चिठेको देवल, नन्देगडाको चुलिकोट क्षेत्र अहिलेपनि खनजोत गर्दा हातहतियारका अवशेषहरू र बालुवाखानी भेटिने गरेका छन् । यसको उत्खलन गर्ने हो भने ऐतिहासिक र पुरातात्विक वस्तुहरू फेलापर्ने सम्भावना रहेको छ । यिनलाई संरक्षण गर्न महत्वकासाथ लागिनेछ । मालिका, नदाइ जाने पदयात्रीहरूको जानकारीका लागि ठाउँ-ठाउँमा पर्यटकीय जानकारीहरू, उचाई तथा उक्त क्षेत्र भ्रमण गर्दा अपनाउनुपर्ने सावधानी तथा पूर्वतयारीका बारेमा जानकारी सहितका बोर्डहरू राख्ने कार्य अगाडि बढाइनेछ । यस क्षेत्रको सांस्कृतिक तथा स्थानीय कलाकृति, मौलिक सांस्कृतिक परम्परा तथा रितिरिवाजको राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा प्रचार प्रसार गर्नका लागि सामाजिक सञ्जालबाट प्रचारप्रसार गर्ने तथा राष्ट्रिय टेलिभिजनबाट प्रसारण गर्ने लगायतका कार्यक्रमहरू ल्याइनेछन् ।

वित्तीय क्षेत्र:

यस गाउँपालिका क्षेत्रमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू भित्राउने प्रयास भइरहेको छ । नेपाल राष्ट्र बैंकको नीति तथा देशका सम्पूर्ण स्थानीय तहमा वित्तीय संस्था खोल्ने सरकारको घोषणालाई कार्यान्वयनमा ल्याउन सहजीकरण गरिनेछ, साथै गाउँस्तरमा विभिन्न समुहमार्फत वचत गर्ने बानी बसाल्ने, ऋण लिएर लगानी गर्ने लगायतका कार्यमा सहजता ल्याउन स्थानीय स्तरमा सहकारी समुहहरू गठन गर्ने नीति लिइनेछ । वचत वृद्धि, पुँजी निर्माण, ऋण परिचालन मार्फत आम जनताको जीवनस्तरमा सुधार गर्ने तर्फ पहल गरिनेछ ।

उद्योग तथा वाणिज्य

उद्यमशिलतामा विकास गर्न 'उद्यम विकास कोष' स्थापना गर्न पहल गरिनेछ । गाउँक्षेत्र भित्रका उद्यमीहरूले उत्पादन गरेका सामाग्रीहरूको विक्रि वितरणको लागि 'कोशेली तथा नासो घर' स्थापना गर्न पहल गरिनेछ ।

गाउँपालिका क्षेत्रमा संचालित साना तथा घरेलु उद्योगहरूको सूचि तयार गरिनेछ, उक्त उद्योगहरूलाई गाउँपालिकामा दर्ता गराई त्यस्ता उद्योगहरूको प्रबर्द्धनमा गाउँपालिकाले सहजिकरण गर्ने गरी कार्यक्रम तथा योजनाहरू संचालन गरिनेछ ।

एक टोल १० युवा, १० युवा एक उद्यम कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

यस गाउँपालिकामा रहेको ठुलो हिस्सा युवा पलायनलाई रोक्न युवा स्वरोजगारका लागि विभिन्न सिपमुलक तालिमहरू स्थानीय संघसंस्थासँग समन्वय गरी संचालन गरिनेछन् ।

(ख). सामाजिक विकास :

शिक्षा: 'शिक्षा जीवनको आँखा' भन्ने मूल नाराकासाथ शिक्षा क्षेत्रलाई ब्यवस्थित गरिनेछ ।

१) मेल्लेख गाउँपालिकामा प्राविधिक शिक्षालय संचालन गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।

२) यस गाउँपालिकालाई आगामी तीन वर्ष भित्र पूर्ण साक्षरता गा.पा. घोषणाका लागि विशेष पहल गरिनेछ ।

३) बाल विकास केन्द्रको स्तरोन्नतिका लागि क्षमता विकास गर्न आवश्यक कार्यक्रम संचालन गरिनेछन्

४) यस गा.पा. अन्तर्गतका सम्पूर्ण विद्यालयहरूलाई पूर्ण सरसफाई, बालमैत्री शौचालय निर्माण, स्वच्छ खानेपानी ब्यवस्थाका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।

५) एस.इ.इ.मा उच्चतम अंकल्याउने विद्यालयलाई प्रोत्साहन स्वरुप पुरस्कृत गरिनेछ ।

६) 'हाम्रो विद्यालय, राम्रो विद्यालय' बनाउन अभिभावक शिक्षालाई निरन्तरता दिइनेछ ।

७) असहाय, टुहुरा, एच.आई.भी. पीडित, जेहेन्दार बालबालिकालाई छात्रवृत्तिको ब्यवस्था गरिनेछ ।

८) शिक्षा क्षेत्रमा देखिएका समस्याहरू समाधान गर्नको लागि 'विशेष कोष' खडा गरिनेछ ।

९) आई.सि.टी कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

- १०) सीप निर्माण सम्बन्धी इ एम आइ एस लेखा परिक्षण, वित्तिय सुशासन सम्बन्धी तालिम संचालनका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- ११) शैक्षिक सूचाङ्क पूरा गरेका विद्यालयहरूलाई नमूना विद्यालयकालागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- १२) विद्यार्थीको शैक्षिकस्तर वृद्धिका लागि अन्तर विद्यालय प्रतियोगिताहरू संचालनका लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
- १३) बाल संरक्षणका लागि 'बालहीत कोष'को व्यवस्था गर्न पहल गरिनेछ ।
- १४) सामुदायिक विद्यालयबाट अध्ययन गरी उच्च शिक्षा(एमबिबिएस) अध्ययन गर्न चाहने गरीब तथा जेहन्दार विद्यार्थीलाई छात्रवृत्ति कोषको व्यवस्था गरिनेछ । अध्ययन गरिसकेपछि आफ्नै गाउँपालिकालाई पहिलो प्राथमिकता राख्नुपर्नेछ ।

स्वास्थ्य:

- १) यस मेल्लेख गाउँपालिका स्थित स्वास्थ्य चौकीहरूको प्रगति विवरण रेकडिङ रिपोर्टिङहरूलाई समयानुकुल गुणस्तर बनाउन प्रत्येक स्वास्थ्य चौकीहरूमा घुम्ती बैठक संचालन गरिनेछ ।
- २) यस गाउँपालिकामा देखिएका प्रमुख स्वास्थ्य समस्याहरू समाधान गर्न विभिन्न विशेषज्ञ शिविरहरू संलनका लागि पहल गरिनेछ । (जस्तै आँखा शिविर, महिलाहरूको आड खस्ने समस्याको न्यूनिकरण शिविर, स्थायी परिवार नियोजन शिविर, विशेषज्ञ स्वास्थ्य शिविर)
- ३) हाल संघीय सरकारबाट प्रदान गरिदै आएको प्रसुति सेवा, यातायात खर्च, गर्भवति जाँच उत्प्रेरणा भत्ता, प्रसुति भएकै दिन उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिनेछ ।
- ४) हाल मेल्लेख गाउँपालिकाले उपलब्ध गराउदै आएको प्रसुति जाँच खर्च निरन्तर गरिनेछ ।
- ५) यस गाउँपालिकाका दुई वटा वडालाई विस्तृत अध्ययन गरी यसै आ.व.मा पूर्ण संस्थागत सुत्केरी वडा घोषणाका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- ६) जन स्वास्थ्य समस्याको रूपमा बढ्दै गएको क्षयरोगलाई समयमै पत्ता लगाई पूर्ण उपचारका लागि विभिन्न जनचेतना मूलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- ७) प्रत्येक स्वास्थ्य चौकीमा जटिल खालका प्रसुति, बल्भिएका क्षयरोग विरामी, कडा कुपोषणका बालबालिका लाई प्रेषणकालागि स्वास्थ्य चौकी स्तरमा खर्च संचालन कार्यविधि सहित आकस्मिक रिफर कोषको स्थापना गरिनेछ ।
- ८) यस मेल्लेख गाउँपालिका अन्तर्गतका प्रसुतिगृहमा यसै आ.व.मा कम्तिमा एक एक जना दक्ष प्रसुतिकर्मीको तालिमाका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- ९) यस गाउँपालिका अन्तर्गतका साविकका वडाहरूमा स्वयमसेवकको रूपमा काम गर्दै आएका महिला स्वास्थ्य स्वयमसेविकाको मनोबल उच्च गर्न प्रत्येक महिना दुई वटा बैठकको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
- १०) यस मेल्लेख गाउँपालिकामा सम्भावित महामारीबाट हुने क्षति कम गर्न गाउँपालिका स्तरमा महामारी नियन्त्रण टोली गठन गरी तयारी अवस्थामा राखिनेछ ।
- ११) यस गाउँपालिका अन्तर्गतका स्वास्थ्य चौकीहरूलाई किशोर किशारीमैत्री स्वास्थ्य सेवा संचालनका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- १२) हाल जनस्वास्थ्य समस्याको रूपमा बढ्दै गएका नसर्ने रोगको समयमै पहिचान र आवश्यक उपचारका लागि ब्यापक जनचेतना मूलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- १३) यस गाउँपालिकाका दुई वटा प्रसुति केन्द्रलाई यसै आ.व.मा नमूना प्रसुति केन्द्र स्तरोन्नतिका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- १४) स्वास्थ्य क्षेत्रमा कार्यरत कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि विभिन्न तालिमहरू संचालन गरिनुका साथै उत्कृष्ट काम गर्ने स्वास्थ्य संस्था र स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई प्रोत्साहन स्वरुप रु.२५ हजार पुरस्कारको व्यवस्था गरिएको छ ।
- १५) स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी, गुणस्तरीय योजनाबद्ध सेवा प्रदान गर्न प्रत्येक स्वास्थ्य चौकीहरूमा अनिवार्य मासिक, अर्धवार्षिक र वार्षिक कार्य योजना तयार गरी कार्यान्वयनको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- १६) यस गाउँपालिकामा रहेका छुवाछूत, लैंगिक विभेद, संस्थागत सुत्केरी, पोषणयुक्त आहार जस्ता जीवन उपयोगी क्रियाकलापहरूमा बुहारीलाई सहयोग गर्ने सासुहरूलाई सम्मान स्वरुप सासु सम्मान कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- १७) पूर्णखोप, खुला दिशामुक्त, छाउपडी गोठमुक्त अभियान, पूर्ण स्तनपान जस्ता कार्यक्रमको निरन्तरताका लागि योजनाबद्ध आवश्यक पहल गरिनेछ ।

- १८) यस गाउँपालिका अन्तर्गत संचालित गाउँघर क्लिनिक, खोप क्लिनिकहरूलाई स्तरोन्नति गरी गुणस्तरीय सेवाको सुनिश्चितता गरिनेछ ।
- १९) यस मेल्लेख गाउँपालिकामा खोप केन्द्रका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- २०) यस मेल्लेख गाउँपालिका अन्तर्गतका स्वास्थ्य चौकीहरूमा अत्यावश्यक औषधीहरूको अभाव हुन दिइने छैन ।
- २१) मेल्लेख गाउँपालिकामा १५ शैयाको अस्पतालको लागि आवश्यक अध्ययन,पहल तथा समन्वय गरिनेछ ।

बहुक्षेत्रीय पोषण योजना र कार्यक्रम:

आगामी आ.व. २०७५/०७६ को लागि मेल्लेख गाउँपालिका अछामले बहु क्षेत्रीय पोषण योजना (एम.एस.एन.पी.) कार्यान्वयनको लागि निम्न कुरामा जोड दिइनेछ ।

क) यस गाउँपालिकामा महिला, किशोरी र बालबालिकामा हुने कुपोषणको अवस्थामा सुधार ल्याउने उद्देश्यकासाथ बहु क्षेत्रीय पोषण योजनालाई प्राथमिकताकासाथ कार्यान्वयन गर्नलाई यस मेल्लेख गाउँपालिका अछामले प्रयाप्त रकम समपुरककोष (म्याचिङ्ग फण्ड) को व्यवस्था गर्नेछ ।

ख) नेपालका महिला, किशोर र बालबालिकामा हुने कुपोषणको अवस्थामा सुधार ल्याउने उद्देश्यले नेपाल सरकारको प्राथमिकतामा रहेको बहु क्षेत्रीय पोषण योजना कार्यान्वयनलाई यस मेल्लेख गाउँपालिका अछामले उच्च प्राथमिकतामा राख्नेछ । सोही अनुरूप आ.व २०७५/०७६ को लागि नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने बजेट रु. १४,५४,०००। (अक्षरूपी चौध लाख चौबन्नु हजार) र यस गाउँपालिकाकाले विनियोजन गरेको समपुरक रकम समेतलाई क्षेत्रगत विनियोजन गरी पोषण सुधारकोलागि तोकिएको क्रियाकलापमा खर्च गरिनेछ ।

ग) बहु क्षेत्रीय पोषण योजनाले निदृष्ट गरेका उपलब्धि तथा प्रतिफल प्राप्तीको लागि विषयगत शाखा र साभेदार निकायहसंग मिलेर पोषण लक्षित र सम्बेदनशील क्रियाकलापहरु सञ्चालन गरिनेछ, र महिला बालबालिका लक्षित कार्यक्रम जस्तै: बाल पोषण अनुदान, खोप कार्यक्रम, बाल मैत्री स्थानीय शासन आदिमा समेत बहु क्षेत्रीय पोषण योजनालाई समावेश गरिदै लगिनेछ ।

घ) बहु क्षेत्रीय पोषण योजना दोश्रो कार्यान्वयन सम्बन्धी राष्ट्रिय योजना आयोगको निर्देशिका २०७४ ले तोके अनुसार पोषण तथा खाद्य सुरक्षा निर्देशक समिति सबै वडाहरूमा गठन गरी बहु क्षेत्रीय पोषण योजनालाई मूल प्रवाहीकरण गरिनेछ । पोषण लक्षित अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको प्रारुप सहित स्थानीय योजना तर्जुमा प्रक्रिया र योजनाहरूमा पोषणलाई समाहित गरिनेछ ।

घ) समाजमा विद्यमान कुरिती जस्तै: छाउपडी, बाल विवाह र छुवाछूत जस्ता संस्कार र विकृति अन्त्यका लागि ठोस नियम बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।

ङ) स्वच्छ, सफा र पूर्ण पोषणयुक्त घर, गाउँ र वडा अभियान सञ्चालन गर्दै आगामी ५ वर्षभित्र यस गाउँपालिकालाई कुपोषणमुक्त भएको घोषणा गर्नेछौं ।

खानेपानी तथा सरसफाई

१) खानेपानी स्वस्थ रहे जीवन स्वस्थ रहने हुँदा खानेपानीका मुहान र श्रोतलाई संरक्षण गर्न आवश्यक छ । यस गाउँपालिका अन्तर्गत रहेका खानेपानीका मुहानलाई संरक्षण गर्दै सबै वडा र टोलमा स्वच्छ खानेपानी वितरण गर्ने योजना रहनेछ, साथै खानेपानीका मुहान तथा धाराहरूको सरसफाईलाई समेत पहिलो प्राथमिकतामा राखिनेछ ।

२) मेल्लेख गाउँपालिका अन्तर्गतका सम्पूर्ण पानीका श्रोतहरूको पहिचान गरी संरक्षण र उचित वितरण गरिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

३) यस मेल्लेख गाउँपालिका भित्र धरोहरका रूपमा रहेका पुराना संस्कृती, रितीरिवाज र बाजागाजालाई जर्गेना गर्न आवश्यक छ । त्यसैले यहाँका मौलिक बाजा, धर्म, नाचगान जस्ता संस्कृतीलाई जोगाउन प्रोत्साहन गर्ने नीति ल्याइने छ ।

४) आमा/बुबा नभई बेसाहारा भएका टुहुरा बालबालिकाको संरक्षण गर्न बाल संरक्षण केन्द्रको निर्माण गरिनेछ । जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई वितरण गर्ने भत्तालाई अझ सहज र शुलभ बनाउन बैंकखाता मार्फत भुक्तानी दिने व्यवस्था गरिनेछ । ।

५) यस क्षेत्रमा रहेको छाउपडी जस्ता कु-संस्कारलाई चेतनामुलक कार्यक्रमद्वारा मुक्त पारिनेछ ।

संस्कृति प्रवर्द्धन: मेल्लेख गाउँपालिकामा मनाइने पर्व जस्तै: भुँवा, पुतला, होली, देउडा, हुड्के नाच आदि संस्कृतिहरूको प्रवर्द्धन गर्नको लागि गाउँपालिकामा संग्राहालयको व्यवस्थापन गर्न पहल गरिनेछ ।

लैंगिक समानता तथा समावेशिकरण: यस क्षेत्रमा रहेका दलित, अल्पसंख्यक, अपाङ्ग, महिला लगायत लक्षित वर्गका लागि सशक्तिकरण गर्ने खालका कार्यक्रमहरू ल्याइनेछ । एक वडा, एक महिला समूह मार्फत उपभोक्ता समितिको अध्यक्षमा महिलालाई प्राथमिकता दिइनेछ । लैंगिक विभेद मार्फत महिलाको स्थान समाजमा पुरुषभन्दा न्यून छ, उनीहरूलाई समाजको मुल धारमा ल्याउने, आफुले संविधान तथा कानून बमोजिम पाउने हक अधिकारबारे जानकारी गराउने लगायतका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । अवको विकास अपाङ्गमैत्री, बालमैत्री, महिलामैत्री बनाउने तर्फ नीति अङ्कित गरिनेछ । अपाङ्गता भएका बालबालिकाको लागि विद्यालयमा छात्रवृत्ति दिने, अपाङ्गहरूलाई सरकारले दिने गरेको सामाजिक सुरक्षा वापतको रकम पाए नपाएको सम्बन्धमा खोजी गरी नपाएको खण्डमा पाउने व्यवस्था गरिनेछ । मेल्लेख गाउँपालिकामा एक नमुना दलित वस्ती निर्माणको पहल गरिनेछ । दलित समुदायलाई गरिँदै आएको सामाजिक विभेदको अन्त्य गर्ने खालका कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।

- लक्षित वर्गहरूलाई विकासको मूल प्रवाहमा ल्याउन र विकासमा सहजिकरण गर्न आवश्यकता अनुसार गाउँपालिकामा महिला, युवा, बालबालिका, दलित समन्वय समितिहरू गठन गरिनेछ ।
- खेलकुदको विकास र प्रवर्द्धन गर्न प्रत्येक वर्ष गाउँपालिकास्तरीय खेलकुद प्रतियोगिता गरिनेछ ।

बन बातावरण तथा विपद व्यवस्थापन

१) वन तथा भुसंरक्षण र जलाधार संरक्षणलाई यस गाउँपालिकाबाट आगामी वर्ष विभिन्न कार्यक्रमद्वारा कार्यान्वयनमा ल्याइने छ । उजाड भुमीमा वृक्षारोपण सामुदायिक वनलाई अझ संरक्षण गर्ने नीति ल्याइने छ, यसको लागि केही बजेटको व्यवस्था समेत गरिनेछ ।

२) **फोहोरमैला व्यवस्थापन** - गाउँपालिकाका केन्द्र, वडा केन्द्र, बजार क्षेत्र र टोलटोलमा चेतनामुलक कार्यक्रमद्वारा फोहोर मैला व्यवस्थापनको कार्यक्रम ल्याइनेछ । यस्ता कार्यक्रममा महिला, विद्यालयका बालबालिका, शिक्षक र सामाजिक परिचालक समेतलाई सहभागी गराई फोहोरमैला संकलन र त्यसको व्यवस्थापनका कार्यक्रमलाई अगाडि बढाइने छ ।

३) विपद व्यवस्थापन - बाढी, पहिरो, भु क्षय, आगलागी, चट्याङ्ग र भुकम्प जस्ता विपत्तीबाट धनजनको क्षती हुने सम्भावना रहने हुँदा यस्तो विपद व्यवस्थापनका लागि विपद व्यवस्थापन कोषको व्यवस्था गरीने छ ।

सुशासन तथा संस्थागत विकास

१) जनसहभागिता, पारदर्शिता, जन उत्तरदायीत्व जस्ता पद्धतीद्वारा गाउँपालिकाबाट हुने कार्यहरूमा सुशासनको अनुभूती दिइनेछ । कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरूलाई क्षमता विकासका लागि विभिन्न तालिम, गोष्ठीको माध्यमद्वारा अझ जवाफदेही बनाईनेछ । राजश्व परिचालन, वित्तिय व्यवस्थापनलाई व्यवस्थित बनाइनेछ । आगामी वर्ष गाउँपालिका र वडास्तरमा 'जनता र जनप्रतीनिधि तथा जनता र कर्मचारी' जस्ता कार्यक्रम ल्याई कम्तीमा वर्षको दुई

पटक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम राखिनेछ, जसले सुशासनलाई अझ प्रभावकारी बनाइनेछ । नागरिक सन्तुष्टी सर्वेक्षण जस्ता कृयाकलापद्वारा जनतालाई अझै सुसुचीत पार्ने कार्यक्रम ल्याइने छ ।

(घ). पूर्वाधार विकास :

सडक तथा पुल: विकासको मेरुदण्ड सडक हो । यसै आर्थिक वर्षमा मेल्लेख गा.पा.का सम्पूर्ण वडाहरूमा सडक विस्तार गरिनेछ । विशेषतः ऋषिदहको १ नं. वडामा पहिलो प्राथमिकतामा राखिएको छ ।

१) गाउँपालिकामा चक्रपथको अवधारणा अनुरूप हात्तिकोट, कुस्कोट, ठाँटी दर्वा, ऋषिदह, शोडसा, नन्देगडा सहितको विशेष रिडरोडको ट्रायाक यसै आ.व.मा खोली सकिनेछ ।

२) मेल्लेख गा.पा.को मूल प्रवेशद्वार नन्देगडादेखि पक्कि नाली र ग्रावेलको सुरुवात गरिनेछ ।

३) नन्देगडा देखि शोडसा भडिगाउँ सम्मको रोडको स्तरोन्नति गर्नको लागि बजेट विनियोजन गरिनेछ,

४) मेल्लेख-चौखुट्टे, चौखुट्टे-कुस्कोट वडा कार्यालय, चौखुट्टे-सरानीसम्म स्तरोन्नति गरिनेछ ।

५) हात्तिकोट-कुस्कोट सडक स्तरोन्नति गरिनेछ ।

६) हात्तिकोट-मेल्लेख सडक स्तरोन्नति गरिनेछ ।

७) नन्देगडा-जयगढ सडक यसै आ.व.मा सुचारु गरिनेछ ।

८) विरावगर-कुस्कोट वडा कार्यालय सम्मको सडक स्तरोन्नति गरिनेछ ।

९) सरानी-गाज्राहुँदै ऋषिदह सडक निर्माण गरिनेछ ।

१०) कुस्कोट, खाडा, राफा ड्यामसाइड सडक निर्माण गरिनेछ ।

११) तेलेगडा २ नं. वडा कार्यालयसम्म सडक स्तरोन्नति गरिनेछ ।

१२) तेलेगडा १ नं. वडा कार्यालय यसै आ.व.मा सडक निर्माण गरिनेछ ।

१२) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका काठेपुलहरूलाई विस्थापित गर्दै भोलुंगेपुल निर्माणतर्फ ध्यान केन्द्रित गरिनेछ । यसैवर्ष पुल निर्माणको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।

सिंचाई: गाउँपालिका भित्र सम्भाव्यता अध्ययनगरी सिंचाईको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

भवन तथा सहरी विकास:

यस मेल्लेख गाउँपालिका क्षेत्रमा नयाँ घर निर्माण इजाजत दिने प्रणालीलाई व्यवस्थित गरिनेछ । नेपाल सरकार शहरी विकास मन्त्रालयबाट जारी वस्ती विकास तथा भवन सम्बन्धी आधारभूत निर्माण मापदण्ड, २०७२ अनुसार सडक मापदण्ड, सडक अधिकार क्षेत्र तथा सेटब्याक पुरा भएको, सडक ऐन अनुसार गरेको, सार्वजनिक वा सरकारी जग्गा अतिक्रमण जस्ता विषयलाई मध्यनजर गरी निर्माण इजाजत दिइने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

- निजी घर तथा सार्वजनिक भवनहरू निर्माण गर्दा भुकम्प प्रतिरोधात्मक संरचना निर्माणमा जोड दिइनेछ । गाउँपालिकाले तोकेको अलग पहिचान भल्किने मोडेलको घर निर्माण गर्दा लाग्ने महशुलमा केही छुट दिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

- गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका सार्वजनिक, पर्ति, ऐलानी जग्गाहरूको पहिचान गरी संरक्षण गर्ने कार्यक्रम ल्याइनेछ

उर्जा: उर्जा विकासको महत्वपूर्ण पूर्वाधार हो । यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र विगतमा ग्रामिण उर्जा प्रयोग व्यापक रूपमा गरिएको छ, जुन असाध्यै सराहनीय छ ।

१) विद्युतको केन्द्रीय प्रसारण लाइन यसै वर्ष गाउँपालिका कार्यालय, शोडसा, हात्तिकोट, कुस्कोटमा विस्तार गरिनेछ ।

२) ग्रामिण उर्जालाई केन्द्रीकृत गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

३) यस गाउँपालिकालाई समृद्ध बनाउन प्रयासरत सम्पूर्ण दातृ संस्था, नेपाल सरकार, यस क्षेत्रका सम्पूर्ण जनता तथा सरोकारवालाहरूलाई धन्यवाद समेत व्यक्त गर्न चाहन्छु । आगामी दिनमा समेत विपन्न जनताहरूलाई, सुधारिएको धुँवा रहित चुलो वितरण गर्ने, सो सम्बन्धी तालिम र प्रचार प्रसार गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।

- वृद्धीगंगा हाइड्रोपावर यसै गाउँपालिका भित्र पर्ने भएकोले यस गाउँपालिकामा 'एक घर, एक शैयर'को लागि नेपाल सरकार, उर्जा मन्त्रालय र सरोकारवालासँग पहल गरिनेछ ।

संचार: आजको युग सूचना र सञ्चारको युग हो । सूचना र सञ्चार प्रविधिविना समृद्धिको परिकल्पना गर्न सकिँदैन । त्यसैले मेल्लेख गाउँपालिकामा 'संचार डेक्स' स्थापना गरिनेछ । विज्ञ सञ्चारकर्मीद्वारा संचारसम्बन्धी प्रशिक्षण चलाइनेछ । गाउँपालिकाको केही भूभागमा संचारले राम्रोसँग काम गर्दैन यसको लागि सरोकारवाला तथा नेपाल टेलिकमको जि.एस.एम. टावर राखी मोबाईल सेवा सुचारु गर्ने तर्फ विशेष पहल गरिनेछ ।

(घ) भवन तथा सहरी विकास:

वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन: गाउँपालिकामा पाइने जडिबुटीहरू संकलन कार्यलाई व्यवस्थित गर्ने तर्फ पहल गरिनेछ । यस क्षेत्रमा पाइने महत्वपूर्ण तथा बहुमुल्य जडिबुटीहरूको संकलन, प्रशोधन र बजारीकरणका लागि विभिन्न निकायसँग सहकार्य र समन्वय गरी उचित व्यवस्था गर्ने तर्फ ध्यान केन्द्रीत गरिनेछ ।

- विपद् जोखिम क्षेत्रको नक्साङ्कन र सम्भावित बस्ति क्षेत्रहरूको पहिचान गरी समाधानको उपाय खोजिनेछ ।
- हरियाली गाउँपालिका क्षेत्र निर्माण गर्न खालि जग्गा र पाखो क्षेत्रमा वृक्षारोपण र जंगलको संरक्षण गरिनेछ ।
- विपद्को समयमा उद्धार गर्न हरेक वडामा एक तालिम प्राप्त विपद् उद्धार समुह गठन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र रहेका सार्वजनिक जग्गाहरू गौचरण, जंगल, बाटो, पाटीपौवा, मठ मन्दिर, पधेरो, चौतारो लगायतका क्षेत्रहरूको संरक्षण गरिनेछ ।

जलवायु परिवर्तन: जलवायु परिवर्तनले विश्वलाई नै चुनौति दिइरहेको वर्तमान परिप्रेक्षमा जलवायु परिवर्तनलाई तल्लो तहबाट नै सामना गर्ने खालका गतिविधीहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । जलवायु अनुकूलित विकास कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी अर्थतन्त्रको प्रवर्द्धन गर्न पहल गरिनेछ । यस गाउँपालिकामा विरुवाहरू वृक्षारोपण गर्ने, सोको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने, बोटविरुवा काट्न नदिने वनक्षेत्र विस्तार कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने, वातावरणीय सन्तुलन र मानवीय सुरक्षा लगायतका विषयमा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । प्राकृतिक प्रकोपसँग जुध्न सक्ने खालका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, नदी नियन्त्रण, पहिरो नियन्त्रण, जलाधार संरक्षण, फोहोरमैला व्यवस्थापन, जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण लगायतका विषयलाई महत्वका साथ सम्बोधन गरिनेछ ।

(ङ) सुशासन तथा संस्थागत विकास:

सुशासन: योजनाहरूको कार्यान्वयन तथा व्यवस्थापन प्रणाली व्यवस्थित बनाउन अनुगमन समिति गठन गरिनेछ । वडा कार्यालयलाई व्यवस्थित बनाउन साधनश्रोत उपलब्ध गराइनेछ । गाउँपालिकाको संस्थागत विकास गर्न आवश्यक कर्मचारी, भवन, प्रविधि तथा उपकरणको अभाव खड्किरहेको छ । गाउँपालिकाको भवन नहुँदा कर्मचारीले काम गर्ने स्थान र सेवाग्राहीले सेवा लिन केही कठिनाई भएकोछ । कार्यालयले आफै र आफ्नो मातहतका कार्यालयहरू मार्फत प्रवाह गर्ने सेवाको प्रभावकारिता, गुनासो व्यवस्थापन, सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण, नागरिक वडापत्र, सूचनाको हकको प्रत्याभूति, पारदर्शिता, जवाफदेहिता, भ्रष्टाचार निवारण लगायतका कार्यहरूमार्फत सुशासन अभिवृद्धि गर्ने खालका कार्यहरूलाई उच्च प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।

- उपभोक्ता हित संरक्षणको लागि आवश्यक पूर्वाधार तयार गरी गाउँस्तर उपभोक्ता हित संरक्षण मञ्चको गठन गरिनेछ ।
- नागरिक सूचनाको हकलाई प्रत्याभूत गर्न सूचनामा सहज पहुँचको सुनिश्चितता गर्न आवश्यक संयन्त्रहरूको विकास गरिनेछ । खुला सरकारको अवधारणाको विकास गर्दै सामाजिक सञ्जाल, वेब साइट तथा अन्य विद्युतीय प्रविधिहरूको विकास र विस्तारमा जोड दिइनेछ ।
- वर्तमान संविधानले गरेको व्यवस्था अनुरूप गाउँपालिकाबाट सम्पादन हुने न्याय प्रणालीलाई सरल सहज तुल्याई सबैको पहुँचमा पुऱ्याइनेछ । वडाहरूमा मध्यस्थता केन्द्र र सामुदायिक मेलमिलाप केन्द्रको स्थापना गर्दै उनीहरूको क्षमता विकास र परिचालन गरिनेछ ।

- गाउँपालिकाका उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा गठन हुने न्यायिक समितिलाई साधन श्रोतयुक्त बनाई अगाडि बढाइनेछ ।
- यस आ.व. देखि उत्कृष्ट कार्य गर्ने गाउँपालिकाका कर्मचारी तथा संस्थाको पहिचान गरी पुरस्कृत गर्ने परिपाटीको विकास गरिनेछ । त्यस्तै उत्कृष्ट शिक्षक, महिला, स्वास्थ्य स्वयमसेविका, आमा समुह, महिला समुह, सहकारी, कृषक समुह, टोल विकास समुह, निर्माण व्यवसायी, विपद व्यवस्थापन समुह तथा उपभोक्ता समितिलाई पनि पुरस्कृत गरिनेछ ।
- छिमेकी गाउँपालिका तथा नगरपालिकासँगको सहकार्यमा अन्तर स्थानीय तह साभेदारी कार्यक्रम पहिचान गरी अगाडि बढाइनेछ ।

संस्थागत: गाउँपालिकाका सबै वडा कार्यालयहरूमा कम्प्युटर उपलब्ध गराइनेछ । कर्मचारीहरूलाई प्रोत्साहन गर्न कार्य सम्पादनका आधारमा पुरस्कृत गरिनेछ । प्रभावकारी रूपमा सेवा प्रवाह गर्न कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरूलाई आवश्यक तालिम तथा अभिमुखिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । योजना तथा कार्यक्रमहरूलाई संचालन गर्दा शून्य पेशकीको नीति अवलम्बन गरिनेछ । भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशिलताको नीतिलाई अख्तियार गरिनेछ । संस्थागत क्षमता विकास भइनसकेको अवस्थामा वित्तिय व्यवस्थापनमा नेपाल सरकारको नीति पालना गर्ने कार्य गरिनेछ । नयाँ नीति तथा प्रविधि अपनाई वित्तिय व्यवस्थापन र सुशासन कायम गर्ने योजना तथा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । यस गाउँपालिका अन्तर्गत काम गर्ने कर्मचारीहरूलाई काम गर्ने खालको वातावरण सिर्जना गरिनेछ, यस क्षेत्रमा कर्मचारी सधैं बस्ने, गाउँवासीको पीरमर्का सुन्ने, जनताको सेवाभाव जागृत गराउने र गाउँपालिकाका निर्णयहरूलाई अक्षरसः कार्यान्वयनमा ल्याउनका लागि तत्पर हुने अवस्थाको सिर्जना हुने वातावरण मिलाइनेछ । विकट भौगोलिक क्षेत्रमा आई काम गर्नुपर्ने बाध्यता भएकाले यथासक्य प्रोत्साहन भत्ताको व्यवस्था मिलाउनेतर्फ पहल गरिनेछ ।

यसैवर्षबाट एकिकृत सम्पत्ती कर लगाई मालपोत लगायतका कर संकलन गरिनेछ । जडिबुटी, कवाडी र जीवजन्तु निकासी पैठारी कर लगाइनेछ । सामुदायिक वनको संचालन र व्यवस्थापनबाट रोयल्टी संकलन गरिनेछ । यस गाउँक्षेत्रका युवाहरूमा वेरोजगारीको दर उच्च छ, सक्रिय जनसंख्याको हिस्सा उच्च हुँदा पनि उक्त युवा जनशक्तिलाई रोजगारी प्रदान गर्न नसकिँदा एकातर्फ गरिबी न्युनीकरण हुन सकिरहेको छैन भने अर्कातर्फ उपलब्ध स्रोत साधनका समुचित परिचालन हुन नसकेको तीतो यथार्थ हाम्रो सामु छ । युवाहरूलाई उपलब्ध साधन श्रोतको परिचालन गरी रोजगारी सिर्जनामाफत गरिबी न्युनीकरण गर्ने, युवाहरूलाई सिर्जनात्मक कार्यहरूमा उत्प्रेरित गर्ने, खेलकुदतर्फ प्रोत्साहन गर्ने खालका युवालक्षित कार्यक्रमहरू ल्याइने छ । सामाजिक सुरक्षा प्राप्त गर्ने व्यक्तिहरूको विवरण अद्यावधिक गरिनेछ । यस कार्यक्रममा संघीय सरकार मार्फत सञ्चालन हुने भएपनि लाभग्राहीहरूको विवरण अनलाइन अद्यावधिक गर्नुका साथै सामाजिक सुरक्षा रकम समयमा नै प्राप्त गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

यस वर्षलाई 'मेल्लेख गाउँपालिकाको बजेट कार्यान्वयन' वर्षको रूपमा मनाइनेछ । गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका लागि तय गरिएको राजश्व उठाउने तर्फ पनि उत्तिकै पहल गरिनुको साथै आर्थिक वर्षको शुरुमा नै योजना बनाएर काम गर्न शुरु गर्ने र समयमा नै गाउँपालिकाका कार्यक्रमहरू सम्पन्न गरिनेछन् । अनुगमन प्रणालीलाई प्रभावकारी, उत्तरदायि, पारदर्शि बनाउन गाउँपालिका उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा रहेको समितिलाई सक्रिय पारिनेछ, साथै वडास्तरिय अनुगमन समितिलाई समेत उत्तरदायि र जवाफदेही बनाईनेछ ।

दीर्घकालिन सोंच: (Vision)

सुन्दर र समृद्ध गाउँपालिका निर्माणको एकमात्र आधार: जैविक, कृषि उत्पादन, पशुपालन र जडिबुटीको माध्यमबाट निर्यातमुखी अर्थतन्त्रको विकास नै हाम्रो शसक्त अभियान यस मेल्लेख गाउँपालिकाको दीर्घकालिन सोंच रहेको छ ।

लक्ष्य: (goal) जैविक कृषि उत्पादन, पशुपालन, जडिबुटी, पर्यटन र निकासी व्यापारबाट नागरिकको आयस्तरमा उल्लेखनीय रूपमा बृद्धि गर्दै पाँचवर्ष भित्रमा पशुपालन र कृषिमा आत्मनिर्भर गाउँपालिका बनाउने ।

उद्देश्य: (Objective)

- कृषि व्यवसाय, पशुपालन, जडिबुटी उत्पादन र निकासी, उद्योग तथा व्यापारलाई सहयोग पुग्नेगरी मेल्लेख गाउँपालिकाको मेरुदण्ड सडक रहेकोले सबै वडा कार्यालयहरूलाई सडक संजालले जोड्ने गरी यातायात गुरु योजना तयार गर्ने ।
- एक टोल, एक उत्पादन अवधारणा अनुरूप राष्ट्रिय भुउपयोग नीति अनुसार कृषि क्षेत्रमा जमिनको बर्गिकरण गर्ने ।
- गाउँपालिकामा रहेको स्वास्थ्य केन्द्रलाई स्तरोन्ती गरी अस्पतालको रूपमा विकास गर्ने ।
- सबै विद्यालयहरूमा गुणस्तरीय शिक्षाको प्रत्याभूति गर्ने ।
- पूर्ण सरसफाई युक्त गाउँपालिका निर्माण गर्ने
- सबैलाई स्वच्छ पिउने पानी पुऱ्याउने अवधारणा अनुरूप सबै टोलमा खानेपानी उपलब्ध गराउने
- गाउँपालिकास्तरीय बृदाश्रम निर्माणको पहल गरिनेछ ।

अपेक्षित उपलब्धी:

- आगामी पाँच वर्ष भित्र गाउँवासीको प्रति व्यक्ति औसत आमदानीमा वृद्धि हुने ।
- गाउँवासीको औसत आयुमा वृद्धि हुने ।
- बाल मृत्युदर र मातृ मृत्युदर न्यून हुने ।
- पूर्ण साक्षर गाउँपालिका हुने ।
- बालश्रम मुक्त र वातावरणमैत्री रहित वस्तिको निर्माण हुने ।

उपस्थित गाउँसभा सदस्य ज्यूहरू तथा उपस्थित महानुभावहरू,

अब म मेल्लेख गाउँपालिकाको आ.व.२०७५/७६ को आय, व्यय प्रस्तुत गर्न गइरहेको छु । अनुमानित कूल बजेट:

आय

संघीय सरकारबाट प्राप्त			
वित्तीय समानिकरण:		८,२९,००,०००।	
राजश्व वाडफाड:		७,५२,०९,०००।	
सशर्त:		९२,२९,००,०००।	
			जम्मा: २८,०२,०९,०००।
प्रदेश सरकारबाट प्राप्त			
वित्तीय समानिकरण:		६७,४४,०००।	
राजश्व बाँडफाँड:		२०,०३,०००।	
			जम्मा: ८७,४७,०००।
बहु क्षेत्रीय पोषण सशर्त:		९४,५४,०००।	
आन्तरिक राजश्व अनुमानित गा.पा.		९२,२०,०००।	
			जम्मा: २६,७४,०००।
विभिन्न संघ संस्थाबाट प्राप्त:			
एस नेपाल:		९७,८३,९००।	
पहुँच र श्रृजनाका लागि सहकार्य नेपाल(वाक) नेपाल, अछाम		९९,८८,५८२।	
आर.भी.डब्लू. आरएमपी		४०,३९,४९४।	
एकीकृत विकास समाज, नेपाल (आई.डी.एस, नेपाल)		४,३६,७९३।६४	
			जम्मा: ८२,३९,८०९।

जम्मा कूल आय रु. २९,९८,६९,८०९।

आदरणीय सदस्य ज्यूहरु,
अब म व्ययको अनुमानित विवरण प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

चालुतर्फ:	५,१४,१२,३४०।
पूँजीगत तर्फका कार्यक्रमहरु	
पूँजीगत	१,६८,००,०००।
आर्थिक विकास अन्तर्गत	१,०९,००,०००।
सामाजिक विकासतर्फ	२,५४,३९,४२६।
पूर्वाधार विकास तर्फ	७,७७,६१,८६६।
वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन तर्फ	३४,४०,०००।
सुसाशन तथा संस्थागत विकास तर्फ रु.	६,५६,०८८।

पूँजी र चालु १८,६४,०९,७२०।
शसर्तः १२,३५,५४,०००।
संघसंस्थाः ८२,३९,८०९।
कूल जम्माः **३१,८२,०३,५२९।**

गाउँपालिका तथा वडाको चालु र पूँजीगत रकम रु.	रकम रु.	वडा तर्फको पूँजीगत रकम रु.	जम्मा रकम	कैफियत
	१५,९५,८७,३४०।	२,६८,२२,३८०।	१८,६४,०९,७२०।	
शसर्त		१२,३५,५४,०००।	१२,३५,५४,०००।	
संघ संस्था		८२,३९,८०९।	८२,३९,८०९।	
कूल विनियोजित रकम रु.		३१,८२,०३,५२९।	३१,८२,०३,५२९।	

अनुमानित आय	अनुमानित व्याय	कैफियत
रु. २९,९८,६१,८०१।	रु. ३१,८२,०३,५२९।	अपुग रकम रु. रु. १,८३,४१,७२८।
व्यहोरिने श्रोतः प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुन सक्ने अनुमानित रु. १ करोड (समपुरक र विशेष अनुदान) गत आ.व. २०७४/०७५ मा विनियोजित भई खर्च हुन नसकी संचितकोषमा जम्मा हुने रकमबाट रु. ८३,४१,७२८।		

आय-व्यय विवरण तथा कार्यक्रम र आयोजनाहरुको विस्तृत विवरण अनुसूचिमा संलग्न गरेको छु । प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनबाट गाउँपालिका क्षेत्रको आर्थिक, सामाजिक एवं पूर्वाधार विकासको सम्भावना उजागर भई समुदायमा आधारित समावेशी विकासको आधार खडा हुने अपेक्षा लिइएको छ ।

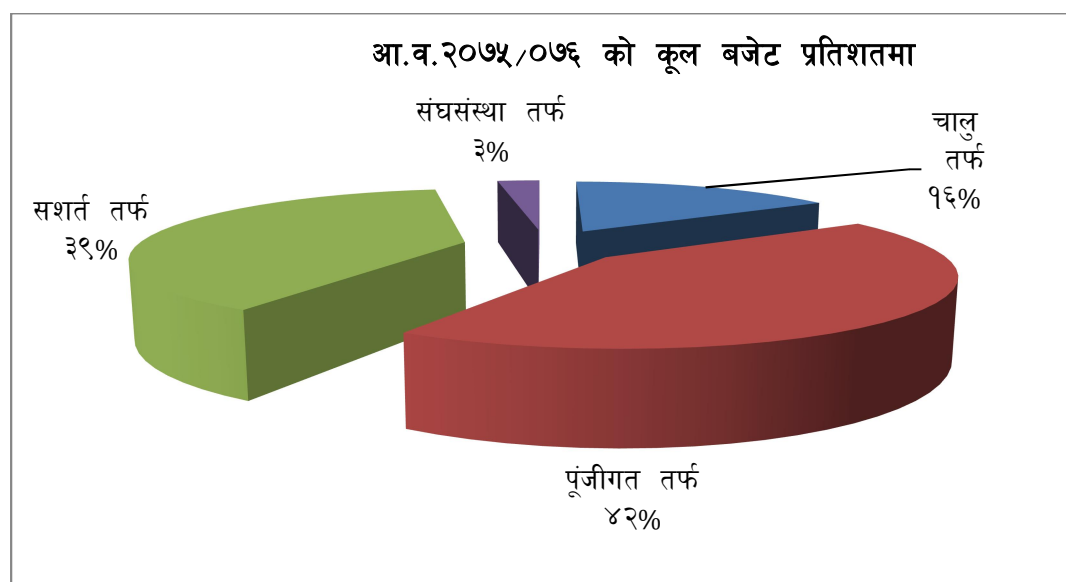
उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरु,

यस गाउँपालिकाको दोश्रो गाउँसभामा वार्षिक बजेट, नीति र कार्यक्रमहरु सार्वजनिक गर्न आयोजित यस समारोहमा आफ्नो व्यस्तताको बावजुद पनि हाम्रो आतिथ्यता स्वीकार गरी हामीलाई आफ्नो कार्य प्रति अभिप्रेरित गर्ने प्रमुख

अतिथिज्यू विशिष्ट अतिथि ज्यू, लगायत सम्पूर्ण अतिथिज्यूहरु प्रति हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्न चाहन्छु । त्यसैगरी दोश्रो गाउँसभाको तयारीको क्रममा विभिन्न चरणमा आफ्नो अमूल्य सुझाव र सहयोग सहित सहभागी हुनु भएका गाउँपालिकाका सम्पूर्ण जनसमुदायहरु, गाउँकार्यपालिकाका उपाध्यक्षज्यू, गाउँपालिकाका प्रशासकीय अधिकृत ज्यू, वडाध्यक्ष ज्यूहरु, गाउँकार्यपालिकाका सदस्य ज्यूहरु, विषयगत समितिका संयोजक तथा सदस्य ज्यूहरु, गाउँपालिकाका कर्मचारी बन्धुहरु, विभिन्न राजनीतिक दलका प्रतिनिधिज्यूहरु, विभिन्न विषयगत कार्यालयका प्रमुख एवं प्रतिनिधि, दातृ निकाय, गै.स.स., नागरिक समाज, पत्रकार मित्रहरु लगायत अन्य सम्पूर्ण सरोकारवालाहरुमा समेत हार्दिक आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु । त्यसै गरी सहभागितात्मक योजना तर्जुमाको प्रक्रियाको शुरुवात सँगै आजको यस सार्वजनिकीकरण समारोहलाई सफलता पूर्वक सम्पन्न गर्ने समयसम्म गाउँपालिकाका सम्पूर्ण कर्मचारीहरु तथा पदाधिकारीहरुले पुर्याएको योगदानका लागि उच्च मुल्यांकन गर्दै आभार प्रकट गर्न चाहन्छु ।

अन्त्यमा,

प्रस्तुत योजना, नीति र कार्यक्रमहरुको सफल कार्यान्वयनमा सबैबाट रचनात्मक सहयोग प्राप्त हुने विश्वास लिँदै 'बजेट कार्यान्वयन वर्षको' रुपमा मनाउनका लागि सहयोगको अपेक्षाका साथ विदा हुन अनुमति चाहन्छु ।

धन्यवाद !

२०७५, असार १० गते

समाप्त